

မလိအဲကလံးကျိန်ဒီးနဖိဒီးနဖိလိန်ဘိတဖန်- ဒူးအိန်ထီန် ဒီးလိန်ကွဲတင်လိန်ကွဲလၢတင်မလိထံသးလၢအဲကလံး ကျိန်

ပတင်လိန်ကွဲဒ်အမ့ၢ် Word Match မၤဂ့ၤထီန်စၢၤဝဲဒ်တင်သိန်လိနန်လိဝီၢ်ဩအကျဲလၢအမ့ၢ်တပၤ

ဖိသန်တဖန်မၤသကိးဝဲဒီးပုၤလၢအကွၢ်ထွဲအီၤ မ့တမ့ၢ် သရၢ်သမၤတဖန်လၢတင်ဒူးအိန်ထီန်ဝဲဒ် နီၢ် (noun) ဒီး
နီၢ်ကယၤ (adjective) အခးကွဲတဖန်လၢတင်လိန်ကွဲဝဲဒ် Word Match
အဂီၢ်ဒီးလိန်ကွဲသကိးဝဲလၢတင်မလိထံသးလၢဝီၢ်ဩအတၢ် သ့တၢ်ဘၣ်တဖန်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ.

ဒီဖျိ Kate Will, M.A., ပုၤပၤဆုၢ်တၢ်သ့ၣ်တီသးရၤကရၤမ့ၢ်ဒါခိၣ်, Iowa
တၢ်ဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်ဖးလိာ်ဖးလဲၢ်စဲထၢၣ်

တၢ်မၤလိလံာ်မံာ်ဖျါအတၢ်လိာ်ကွဲတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ပိးတၢ်လိအမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါတခါလၢပုၤလၢအယုမၤလိန့ၢ်ဝဲဒၣ်လံာ်မံာ်ဖျါအသီ ဒီးမၤအါထီၣ်အဝီၢ်ဩအဂီၢ်, ဒ်အမ့ၢ်တၢ်အုၣ်သးခိဖျါတၢ်မၤလိလံာ်မံာ်ဖျါလၢ လီတဲစိတၢ်လိာ်ကွဲဒီးတၢ်ပျီပျီ (mobile games and puzzles) အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လိာ်ကွဲအဘျီဘျီဒီးအခးကွဲတဖၣ် (ဒီးအဝဲသ့ၣ်လီတဲစိတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ) ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဂဲၤစ ခြံၣ်ဘၢၣ် (Scrabble), Taboo, Catch Phrase, Apples-to-Apples, ဒီးအဂ့ၤတဖၣ်လၢအတမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤလိလံာ်မံာ်ဖျါလီၤလီၤဆီဆီအတၢ်လိာ်ကွဲတဖၣ်တၢ်စူးကါမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်မၤလိလံာ်မံာ်ဖျါတဖၣ်သ့ၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒီးန့ၢ်အမးဒီးတၢ်ဟ့ၣ် လၢကပီၤတဖၣ်, တၢ်ပြၢလိာ်သးလၢလီၤသ့ၣ်ပိးသးဝး, ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤထွဲဒီးပုၤလိာ်ကွဲဖိအဂၤတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်လိာ်ကွဲကျဲၣ်ကျဲၣ် ယုၣ်သးလၢအထီၣ်ဟူးထီၣ်ဂဲၤဝဲဒၣ်ပုၤလိာ်ကွဲဖိတဖၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်ပနီၣ်အက့ၢ်ဂီၤတဖၣ်အံၤအယိ, တၢ်န့ၣ်ဝဲလၢတၢ် လိာ်ကွဲဝဲဒၣ်တၢ်အံၤကမ့ၢ်တၢ်ဒိဘၣ်မၤဟူးတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၢ်တၢ်မၤလိလံာ်မံာ်ဖျါလၢပုၤမၤလိ အဲကလံးကျိၣ်ဖိအဂီၢ် (Townsend, 2009) န့ၣ်လီၤ. ခိဖျါတၢ်လိာ်ကွဲဝဲဒၣ်တၢ်လိာ်ကွဲအံၤဖဲဟံၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် ဖဲကိမ့ၢ်တၢ်မၤအါထီၣ်စၢၤစ့ၢ်ကိး တၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လီၤ, လၢနၢၤဒီးနဖိတဖၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် ကိမိတဖၣ်မၤလိထံသးအဲကလံးကျိၣ်တပူၤဃီတကတီၢ်ဃီပဲၤဒီးတၢ်သးဖုံန့ၣ်လီၤ.

တလိာ်န့ၣ်ဒီး လံာ်ခးကွဲလၢအိၣ်ဒီးပနံၣ်မံၤပနီၣ် (brand-name card) မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်လိာ်ကွဲဘျီဘျီဖဲနစုပူၤလၢတၢ်ထၢဖျါန့ၢ် ဝဲဒၣ်တၢ်လိာ်ကွဲအတၢ်န့ၢ်ဘျးတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နမၤအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လိာ်ကွဲတနီၤနီၤလၢနီၤကစၢ်ဒၣ်နဲဖဲနဟံၣ်သ့ၣ်ဒီးမၤဒိၣ်ထီၣ် အါထီၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်ဝီၢ်ဩအတၢ်မၤကျိၤကျဲၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်ဂ့ၢ်တတီၤအံၤဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဒုးတွဲဝဲဒၣ်တၢ် လိာ်ကွဲအလံာ်ခးကွဲ, ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်အပတီၢ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤအိၣ်ထီၣ်တၢ်လိာ်ကွဲလၢနနီၤကစၢ်ဒၣ်နဲ, ဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ကျိၤကျဲၤတ နီၤနီၤလၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၢ်တၢ်မၤလိလံာ်မံာ်ဖျါတဖၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လိာ်ကွဲဝဲဒၣ် Word Match သ့ၣ်လဲၣ်အကျိၤအကျဲ

တၢ်ကိးဝဲဒၣ်တၢ်လိာ်ကွဲအသီအံၤအတၢ်ပညိၣ်လၢ “Word Match” (တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဟံၣ်လီၤဝဲလၢပုၤတဆံခံန့ၣ်ဒီးဆူဖိခိၣ်တဖၣ်အ ဂီၢ်) လၢအကဒုးတွဲဝဲဒၣ် နီၢ် (nouns) ဒီး နီၢ်ကယၢ

(adjectives) လာအဘဉ်ထွဲလိာ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိာ်ကွဲအံၤပၣ်ဃုာ် ဒီးလိာ်ခးကွဲခံကလုာ်- နီၣ်ခးကွဲ (noun cards) ဒီး နီၣ်ကယၤခးကွဲ (adjective cards) န့ၣ်လီၤ. noun card တဘျီတၢ်တၢ်တၢ် အပူၤအိၣ်ဒီးပူၤအမံၤအသၣ်, တၢ်လိာ်လိာ်တၢ်ကျဲ, မ့တမ့ၢ် တၢ်တမံၤမံၤအမံၤအသၣ်လာတၢ်သ့ၣ်ညါအီၤဂ့ၤဝဲ (အဒိ, Rosa Parks, ပီၣ်လဲၣ်, Yellowstone National Park, မ့တမ့ၢ် တၢ်ထီၣ်ကွဲအိၣ်ထံးတနံၤ) ဒ်န့ၣ်အသိးတၢ်အခိပညီ မ့တမ့ၢ် တၢ်လာအဟံၤဖျါဝဲဒၣ် noun အခိပညီန့ၣ်လီၤ. ဖဲ adjective card တဘျီတၢ်တၢ်အပူၤပၣ်ဃုာ်ဝဲဒီးလိာ်မံၤဖျါလၢအဟံၤဖျါဘၣ် ဃး noun အဂ့ၢ် (အဒိ, glamorous, peaceful, clean, friendly) ဒ်န့ၣ်သိး လိာ်မံၤဖျါလၢအခိပညီဘူးလိာ်သး (synonym) တနီၤနီၤလၢလိာ်မံၤဖျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခးကွဲခံကလုာ်လိာ်အပူၤအိၣ်ဒီးတၢ်အဒိအတံာ်တနီၤနီၤလၢတၢ်ဟံၤဖျါဝဲဖဲ တၢ်ဂီၤဒိ 1 အပူၤဒ်လၢအံၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤဒိ 1. Noun ဒီး Adjective ခးကွဲအဒိအတံာ်တဖၣ်

လၢတၢ်လိာ်ကွဲဝဲဒၣ် Word Match အဂီၢ်, ဟံလီၤ noun ဒီး adjective cards ခဲလၢလၢအမံၤညါတပၤဒ်သိးပူၤလိာ်ကွဲဖိတဖၣ်ကသုဖးဝဲဒၣ်လိာ်မံၤဖျါတဖၣ်ဖဲခးကွဲတဘျီတၢ်တၢ်အလိၤကသုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပူၤလိာ်ကွဲဖိတဖၣ်ဃုထၢဝဲဒၣ် noun card ဒီး adjective card တဂၤတဘျီလၢအဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်ပူၤတဂၤဂၤ, တၢ်လိာ်တၢ်ကျဲ, မ့တမ့ၢ် တၢ်ဖိတၢ်လံၤတမံၤမံၤဝဲ noun card အလိၤန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်မၤဆိလၢပူၤလိာ်ကွဲဖိအသးစၢ်ကတၢ်တဂၤဒီးဆဲးမၤအီၤဝးကဝီၤဒ်န့ၣ်ရံၣ်လဲၤတၢ်အသိးတက့ၢ်. ဖဲပူၤလိာ်ကွဲဖိဆၢတံာ်မၤတၢ်ဖဲအတၢ်ဒုးဖိမံၤတၢ်အခါ,

အဝဲသွန်ကဟံးထီၣ်ခးကွံခံဘွၣ်ဒီးဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဆူပုၤလိာ်ကွဲဖဲခဲလၢကထံၣ်ဘၣ် ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလိာ်ကွဲဖဲအဂၤတဖၣ်စ့ၢ်ကီးကဘၣ်တူၢ်လိာ်ဝဲလၢခးကွံခံဘွၣ်လိာ်ဖိးမံလိာ်သးန့ၣ်လီၤ. အဒိ, ခးကွံတဖၣ်လၢတၢ်ဟံးဖျါဝဲဖဲ တၢ်ဂီၤဒိ 1 အပူၤ, ပုၤလိာ်ကွဲဖဲကဘၣ်ယုထၢထီၣ်ဝဲဒၣ် noun လၢအမ့ၢ် ပီၣ်လဲၣ်န့ၣ် (“the beach”) ဒီး adjective လၢအမ့ၢ် မုၢ်မုၢ်ခုၣ်ခုၣ် (“peaceful”) န့ၣ်လီၤ. ဝဲပုၤလိာ်ကွဲဖဲအဂၤမ့ၢ်တူၢ်လိာ်ဝဲဒၣ် noun ဒီး adjective လိာ်ဖျါလၢတၢ်ဒုးတွဲ ဝဲလံန့ၣ်,

ပုၤလိာ်ကွဲဖဲလၢအယုထၢဝဲဒၣ်လိာ်မဲၣ်ဖျါလၢတၢ်ဒုးတွဲအီၤကဘၣ်ဟံးဃာ်ဝဲဒၣ်ခးကွံခံဘွၣ်လိာ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ် ကစူးဖိၣ်ဝဲဒၣ်ခးကွံအါအါဂီၢ်ဂီၢ်တသ့ဖဲအသ့န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလိာ်ကွဲဖဲတဖၣ်ကဆဲးမၤဝဲတဂၤတဘျီတုၤလီၤလၢတၢ်ယုထၢထီၣ် noun cards လၢတစု, မ့တမ့ၢ် တုၤလီၤလၢတၢ်ယုထံၣ်န့ၣ်တၢ်ဒုးတွဲ noun-ဒီး-adjective ကြၢးဝဲဘၣ်ဝဲတဘၣ်လၢတစုန့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်လၢတၢ်လိာ်ကွဲအံၤဘၣ်ထွဲဝဲဒီးတၢ်ဆိမိၣ်ဘၣ်ဃးလိာ်မဲၣ်ဖျါအိၣ်ပညိၣ်တဖၣ်ကယီၤဒီးလီၤတၢ်လီၤဆဲးဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘျးစဲလၢလိာ်မဲၣ်ဖျါတဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤ,

မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ကဲဘျးအပိးလီတခါလၢတၢ်မၤလိထံသးလၢဝီၢ်ဩအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, လၢတၢ်မၤယံမၤလၢထီၣ်န့ၣ်ကစၢ်အ noun ဒီး adjective ခးကွံတဖၣ်အဂီၢ်, နကမၤန့ၢ်အါထီၣ်တၢ်မၤလိထံ သးဒီးတၢ်မၤလိန့ၢ်အဲကလံးလိာ်မဲၣ်ဖျါအသီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် Word Match သ့ၣ်လဲၣ်အကျိၤအကျဲ

လၢတၢ်မၤဝဲဒၣ် Word Match အဂီၢ်, နကလိၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်လိာ်ရဲၣ်ထံးအခးကွံတဖၣ် မ့တမ့ၢ် စးခိအကွံဆဲးကိာ်ဖိတဖၣ်လၢနကစူး ကါဝဲဒ်နခးကွံအသိးန့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်အိၣ်ဒီးခးကွံအလွဲၢ်ခံကလုာ်လၢတၢ်နီၤဖးလီၤ noun cards ဒီး adjective cards အဘၢၣ် စၢၤန့ၣ်လီၤ. အဒိ, noun cards ခဲလၢကလုာ်ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်အဂီၢ်, ဒီး adjective cards ခဲလၢကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်အလါဟ့ၣ်န့ၣ် လီၤ. နစူးကါဝဲဒၣ်စးခိလၢအိၣ်ဒီးအလွဲၢ် မ့တမ့ၢ် ထီၣ်ဒီးဘိဖးဒိၣ်မၤထီၣ်တၢ်အလွဲၢ်သ့ဝဲလၢတၢ်မၤလီၤဆီဝဲဒၣ်ခးကွံခံကလုာ်အ ဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်သိးပဒုးပုၤယုာ်ဝဲဒၣ်ခးကွံအကွံဂီၤဒိတဖၣ်လၢတၢ်ဒိလီၤလိာ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ကွဲးလီၤတၢ်ဒီးတၢ်ဖဲကျဲးအီၤက သ့အဂီၢ် (ကွံဘၣ် တၢ်ဖိတၢ်လံလၢအဆိၣ်ထွဲစၢၤတၢ်လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်အဂီၢ် (“Supplemental Materials for Families”) ဒ်လၢအံၤ) တက့ၢ်.

လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် adjective cards အဂီၢ်, မၤန့ၣ် မ့တမ့ၢ် ကိၣ်ဖိလၢအကဆိမိၣ်န့ၢ်ဝဲဒၣ်အဲကလံးကျိၣ်အ adjectives လံာ်မဲာ် ဖျါၣ်တဖၣ်အါအါတသ့ဖဲအသ့တက့ၢ်. အဝဲသ့ၣ်ကကွဲးလီၤဝဲဒၣ် adjective အလံာ်မဲာ်ဖျါၣ်တဖျါၣ်ဘၣ်တဖျါၣ်ဖဲ adjective card တဘျီတဖျါၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ adjective အဖီလၢ, အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ကွဲးလီၤဝဲဒၣ် လံာ်မဲာ်ဖျါၣ်လၢအိၣ်ပညိၣ်ဘူးလိာ်သးတ ဖၣ် (synonyms) တဘျီဖျါၣ်, မ့တမ့ၢ် လံာ်မဲာ်ဖျါၣ်လၢအိၣ်ပညိၣ်လီၤကလိာ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, လၢ adjective အဂီၢ်က မ့ၢ်ဝဲ "friendly," အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ကွဲးဝဲဒၣ် synonyms အလံာ်မဲာ်ဖျါၣ်လၢ "kind," "nice," ဒီး "warm," ဒ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါၣ်ဝဲ တၢ်ဂီၤဒိ 2 အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲလၢတၢ်ဆိမိၣ်န့ၢ် synonyms လံာ်ဖျါၣ်လၢ adjectives အဂီၢ်န့ၣ်, အဝဲ သ့ၣ်ဃုထံၣ်န့ၢ်ဝဲဖဲလံာ်သးစီၣ်လၢအ့ထၢၣ်န့ၢ်ဖိခိၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဒီး adjective cards အါန့ၢ်ဒီး noun cards န့ၣ်ကမၤ ညိထီၣ်တၢ်လၢပုၤလိာ်ကွဲးဖိတဖၣ်အတၢ်ဃုထံၣ်န့ၢ်ဝဲဒၣ် adjectives အလံာ်ဖျါၣ်ကြၢးဝဲဘၣ်ဝဲတဖၣ်လၢအဘၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ် nouns ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤဒိ 2. Noun ဒီး Adjective ခးက့အဒိအတၢ်တဖၣ်

ဆူညါတခါ, နဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ် နီၢ်အခးက့တဖၣ် (noun cards) သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. မၤန့ၣ် မ့တမ့ၢ် ကိၣ်ဖိတဖၣ်ဆိမိၣ်ဘၣ်ဃးအဲက လံးကျိၣ် နီၢ် (noun) အဂ့ၢ်အါအါတသ့ဖဲအသ့, ကွဲးလီၤ noun တဖျါၣ်ဘၣ်တဖျါၣ်ဖဲ noun card တဘျီတဖျါၣ်အလိၤတက့ၢ်. လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိမိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, နသံကွၢ်တၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤသ့ဝဲဒၣ်-

- တၢ်လိာ်လၢနသးစဲလဲၤမ့ၢ်ဖဲလဲၣ်တတီၤလဲၣ်.
- တၢ်လိာ်တနီၤနီၤလၢနအဲၣ်ဒီးလဲၤဆူညါမ့ၢ်တၢ်လိာ်ဖဲလဲၣ်.
- ပုၤတနီၤနီၤလၢနထံၣ်ဘၣ်အီၤလၢတနံၤဘၣ်တနံၤအပူၤမ့ၢ်မတၤလဲၣ်.
- ပုၤမံၤဟူသၣ်ဖျါတနီၤနီၤလၢနအဲၣ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်အီၤမ့ၢ်မတၤလဲၣ်.

- ပျားရဲဒီတင်လၢနသးစဲအီၤဖဲလိာ်တၢ်ကွဲးအပူၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဂီၤမူအပူၤမ့ၢ်မတၤလဲၣ်.
- တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ, တၢ်လိာ်ကွဲး, လိာ်လဲၣ်, တၢ်ဂီၤမူ မ့တမ့ၢ် TV shows လၢနသးစဲအီၤမ့ၢ်မန့ၤလဲၣ်.

noun ဖဲခးကွဲးအဖီလိာ်, မၢနဖိ မ့တမ့ၢ် ကွဲးကွဲးလိာ်တၢ်အိၣ်ပညီ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဟ်ဖျါ noun အိၣ်ပညီတက့ၢ်. အဒိ, တၢ်ဟ်ဖျါထီၣ် ပီၣ်လဲၣ်န့ၤ (“the beach”) ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲ “မဲးအိၣ်အလီၢ် မ့တမ့ၢ် နိၣ်” ဒ်တၢ်ဟ်ဖျါဝဲဖဲတၢ်ဂီၤဒိ 3 အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ်ဖျါအံၤ ကမ့ၢ်တၢ်မၤစၢၤဝဲဒၣ်ပျားလိာ်ကွဲးလၢအတညီန့ၢ်ဒီးလိာ်မဲာ်ဖျါလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤဒိ 3. Noun ခးကွဲးအဒိအတၢ်တဖၣ်

တၢ်သ့ကွဲးသ့ဖးတၢ်န့ၢ်ဘျးအ “Word Match”

တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ် တၢ်ကတိၤဖျါအယုၣ်န့ၢ် (Morpheme)

တၢ်ကတိၤဖျါအယုၣ်န့ၢ် (ဒ်အမ့ၢ် -ly ဖဲ “quickly” အပူၤ မ့တမ့ၢ် -ed ဖဲ “listened” အပူၤ) မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ပညီအယုၣ်န့ၢ်ဆဲးကတၢ်ဖဲလိာ်မဲာ်ဖျါအပူၤန့ၣ်လီၤ. အဒိ, တၢ်ကတိၤဖျါအယုၣ်န့ၢ်မ့ၢ်တၢ်ကတိၤဖျါလၢမဲာ်ညါတဒိ (လိာ်ဖျါလၢတၢ်ကွဲး ဆဲးထီၣ်တချးဖဲတၢ်အဂံၢ်ခိၣ်ထံး မ့တမ့ၢ် လိာ်ဖျါအခိၣ်ထံး), တၢ်အဂံၢ်ခိၣ်ထံးတဖၣ် (လိာ်မဲာ်ဖျါဟ်ဖျါထီၣ်သးအမိၢ်ပျား, - အဒိ “port” လၢအအိၣ်ဖဲလိာ်ဖျါ “transport” အပူၤ), ဒီးလိာ်ဖျါဝဲခံတဖၣ် (လိာ်ဖျါလၢတၢ်ကွဲးဆဲးထီၣ်တချးဖဲတၢ် အဂံၢ်ခိၣ်ထံး မ့တမ့ၢ် လိာ်ဖျါအခိၣ်ထံး) န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ် Morphological အဂံၢ်မ့ၢ်တၢ်မၤစၢၤဝဲဒၣ်ပျားမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ပညီဒီးသိးလိာ်သးဖဲလိာ်ဖျါတဖၣ်အဘၣ်စၢၤလၢအအိၣ်ဒီးအဂံၢ်ခိၣ်ထံးလီၤဆီလိာ်

Student Reading Success Through Research and Collaboration

သးတဖန်ဘန်ဆန်အလံာ်ဖျာ်လၢတၢ်ကွဲးဆဲးထီၣ်အိၣ်အိၣ်တၢ်ဒ်သိးသိး (အဒိ, “quickly” ဒီး “softly”), မ့တမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ပညီၣ်လီၤဆီ
 လိာ်သးဖဲလံာ်ဖျာ်တဖန်အဘၢၣ်စၢၤလၢအဂံၢ်ခိၣ်ထံးဒ်သိးသိးဘန်အလံာ်ဖျာ်လၢတၢ်ကွဲးဆဲးထီၣ်လီၤဆီလိာ်သး (အဒိ, “listened” ဒီး “listening”) န့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤလိအဲကလံးကျိၣ်မ့ၢ်ပၢၢ်ဝဲဒ် morphemes အိၣ်ပညီၣ်ဒီးကျဲလၢတၢ်ဟံၣ်ဖျာ်ဃုာ် morphemes လၢတၢ်ဘိၣ်ဘိၣ်ဝဲဒ်လံာ်ဖျာ်အဂီၢ်န့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်အကံၢ်စီလၢအထူးဖျါထီၣ်လံာ်ဖျာ်လၢတၢ်တသ့ၣ်ညါအိၣ်ပညီၣ်တဖန်ကဂ့ၤထီၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် (Davidson, 2014) န့ၣ်လီၤ.

ဝီၢ်ဩအတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ပညီၣ်ဃီၤဝဲဖဲတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢၢ် morphological အပူၤဘၢၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ် န့ၣ်ဘျးလီၤဆီလၢပုၤမၤလိအဲကလံးကျိၣ်ဖိတဖန်အဂီၢ် (Brandes & McMaster, 2017) န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးတွဲလံာ်ဖျာ်အတၢ်လိာ် ကွဲဒ်အမ့ၢ် Word Match ထူးန့ၣ်စၢၤဝဲဒ်ပုၤလိာ်ကွဲဖိတဖန်အတၢ်သးစၢၤဆၢလၢ morphemes အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ဝဲဒ် adjective cards အခါ, နၤဒီးနဖိ မ့တမ့ၢ် ကွဲဖိတဖန်ဟ့ၣ်အတၢ်သးစၢၤဆၢဖဲလံာ်ဖျာ်အကတၢ်အကွၢ်ဂီၤဒိတဖန်အပူၤ သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. အဒိ, တၢ်စူးကါဝဲဒ် adjective cards ဘန်သ့ၣ်သ့ၣ်ကဒ်သိးလိာ်သးဒီးလံာ်ဖျာ်အကတၢ်တဖန်ဒ်အမ့ၢ် -ous, -ful, -ical, ဒီး -able န့ၣ်လီၤ. Noun cards ကကတၢ်ဝဲလၢ -ist, -er, မ့တမ့ၢ် -ian န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးလၢ suffixes တဖန်အံၤဖဲနလိာ်ကွဲအခါတက့ၢ်. အဒိ, နသံကွၢ်သ့ဝဲလၢ-

I see you wrote the word “chemist”—what other words end in -ist?

ပုၤလိာ်ကွဲဖိတဖန်ကဆိမိၣ်ဝဲဒ်လံာ်ဖျာ်တဖန်ဒ်အမ့ၢ် “hairstylist,” “bicyclist,” ဒီး “journalist.” န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ် ဒုးနဲၣ်ဖျါလံာ်ဖျာ်ဒ်သိးလိာ်သးတဖန်ဝံၤအလီၢ်ခံ, မၤအဝဲသ့ၣ်လၢအကဃုထံၣ်န့ၣ်တၢ်ဒ်သိးလိာ်သးလၢအခါတဲာ်ဝဲဒ် လံာ်ဖျာ်တဖန်တက့ၢ်. တၢ်စံးဆၢလၢအကဲထီၣ်သးသ့ပုၤဃုာ်ဒီး—

All of the words that end in -ist are people who work with certain things.

နမၤဂ့ၤထီၣ်ဝဲဒ်တၢ်အိၣ်ပညီၣ်အံၤသ့ၣ်ခိၣ်ဖျါဒုးနဲၣ်တၢ်တမံၤမံၤလၢပုၤမၤလိတဖန်လၢတၢ်ထံၣ်န့ၣ်အိၣ်သ့ဖဲလံာ်ဖျာ်အဂံၢ်ခိၣ် ထံးအပူၤန့ၣ် လီၤ. အဒိ, ထူးထီၣ်ကွံာ် suffix -ist ဖဲလံာ်ဖျာ်အပူၤဒ်အမ့ၢ် “hairstylist” ဟံၣ်ဖဲလံာ်ဖျာ်အလီၢ်ခံလၢအဖျါဒ်သိးလိာ်သးဒီး “hairstyle” တက့ၢ်. တၢ်အံၤအိၣ်ပညီၣ်မ့ၢ်ဝဲ hairstylist

Student Reading Success Through Research and Collaboration

မိုးပုတဂၢၤလၢအမၤသကိးဒီး hairstyle နှံလီၤ. အဝဲသ့ၣ်မိုးပု တံၣ်ခိၣ်သူ့တဲတံၣ်ခိၣ်သူ့အကျးနှံလီၤ. တၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်သးဝဲဒၣ် morphemes ဖဲလံာ်ဖျါၣ်အပူၤကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢပုၤမၤလိ တၢ်အကျိၣ်တဖၣ်ဒုးဘၣ်ထွဲဝဲဒၣ်လံာ်ဖျါၣ်အခိပညီတဖၣ်လၢအနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ (Davidson, 2014) နှံလီၤ.

ဒ်နယုထံၣ်နှံတၢ်အကွၢ်ဂီၤဒိတဖၣ်ဖဲလံာ်ဖျါၣ်အကတၢ်တဖၣ်အသိး, နမၤဝဲဒၣ် ဝီၢ်ဩအလံာ်ဖျါၣ်စဲခံ (Suffix Dictionary) သ့ ဝဲ (ကွၢ်ဘၣ် “Supplemental Materials for Families” ဒ်လံာ်အံၤ) လၢအလီၤကံတၢ်တခါဖဲ တၢ်ဂီၤဒိ 4 အပူၤနှံလီၤ. မၤ အါထီၣ်လံာ်ဖျါၣ်အကတၢ်ဖဲ “Suffix” အကဘျးပၤအပူၤဒီးမၤနီၣ်မၤယါလံာ်မဲာ်ဖျါၣ်အဒိတဖၣ်လၢအပၣ်ဃုာ်ဒီးလံာ်မဲာ်ဖျါၣ် အံၤကတၢ်ဝဲဖဲ တၢ်အဒိအတံာ် (“Examples”) အကဘျးပၤအပူၤတက့ၢ်. ဖဲ ကျိၣ်ဂ့ၢ်ဂံၢ်ထံးအတၢ်နီၣ်ဖးလီၤသး (“Part of Speech”) အကဘျးပၤအပူၤ, ကွၢ်ထံဆိမိၣ်လံာ်မဲာ်ဖျါၣ်အဒိလၢအမ့ၢ်ဝဲဒၣ် adjectives မ့တမ့ၢ် nouns အဂ့ၢ်တက့ၢ်. လီၤခံ ကတၢ်, ဒ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်အဒိအတံာ်အဖီခိၣ်အသိး, ကျဲးစၢၤယုထံၣ်နှံ suffix အခိပညီ, ဒီးမၤနီၣ်မၤယါလီၤဖဲ တၢ်အခိပညီ (“Meaning”) အကဘျးပၤအပူၤတက့ၢ်.

တစ်ဂီၤဒီ 4. ဝီၤသြဲအလံာ်ဖျါာ်စဲခံ (Suffix Dictionary) အဒိအတံာ်

လံာ်ဖျါာ်စဲခံ (suffixes)	တံာ်အဒိအတံာ် (Examples)	ကျိာ်ဂ့ၢ်ဂံၢ်ထံးအတံာ်နီၤဖးလီၤသး (Part of Speech)	တံာ်အဒိပညီ (Meaning)
-ous	dangerous, curious, ridiculous	နီၤကယၢ (adjective)	ပျဲလုၢ်ကွံာ်ဒီးတံာ်တမံၤမံၤ
-ful	useful, respectful, beautiful	နီၤကယၢ (adjective)	ပျဲလုၢ်ကွံာ်ဒီးတံာ်တမံၤမံၤ
-ical	historical, chemical, practical	နီၤကယၢ (adjective)	တံာ်တမံၤမံၤ
-ist	hairstylist, bicyclist, journalist	နီၤ (noun)	ပျဲတဂၢၤလၢအမၤတၢ်ဒီးတံာ်တမံၤမံၤ
-er	teacher, dancer, writer	နီၤ (noun)	ပျဲတဂၢၤလၢအမၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတနီၤနီၤ
-ian	librarian, comedian, historian	နီၤ (noun)	ပျဲတဂၢၤလၢအမၤတၢ်ဒီးတံာ်တမံၤမံၤ

မၤတၢ်ဆဲးကျိးဆူတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်အဒိခိာ်ထံးခိာ်ဘိ

ပျဲလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဃးသးဂ့ၢ်ဝီၤညါတၢ်ဘျါမိၢ်ပျဲတဖၣ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဝဲလၢပျဲမၤလိတၢ်ဖိတဖၣ်ကဲၤလိာ်ဝဲဒၣ်အမူဒါလၢတၢ်သ့ၣ်

ဆူၣ်သးဂဲၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်အဒိပညီတဖၣ်ခိဖျါတၢ်မၤကျါထီၣ်လံာ်ဖျါာ်စဲခံအသီတဖၣ်လၢအနီၤကစၢ်ဒၣ်ဝဲအတၢ်လဲၤခိဖျါ ဒီးအတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်အဒိခိာ်ထံးခိာ်ဘိ (Carrell & Eisterhold, 1983) န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်အဒိခိာ်ထံးခိာ်ဘိဟဲကဲထီၣ် တၢ်ဂဲၤလိာ်တခါဖဲလၢပမၤဝဲလၢတၢ်ကဒုးဘျးစဲလံာ်ဖျါာ်စဲခံအသီဒီးအလံာ်ဖျါာ်စဲခံလၢအဒိပညီဘူးလိာ်သး (synonym) ဒီး ဝီၤဒုၣ်ချါ (antonym) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် adjective cards အခါ, မၤဖိသ့ၣ် မ့တမ့ၢ် ကွဲဖိတဖၣ်လၢအကကွဲးဝဲဒၣ် synonyms

အလံာ်ဖျါာ်စဲခံတဖၣ်အါအါဒ်အမၤဝဲလၢ adjective တဖျါာ်စဲခံအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးပၣ်ဃုာ် synonyms အလံာ်

Student Reading Success Through Research and Collaboration

ဖျားဖဲးကွဲအပူကဆိန်ထွဲမၤပုလိာ်ကွဲဖိတဖၣ်လၢအတညီနီၤဒီးလံာ်ဖျားလီၤဆိတဖၣ်ခိဖျိတၢ်ဘျးစဲဝဲဒၣ်လံာ်ဖျား တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်လံာ်အိပညီဒီးလိာ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤယံမၤလၢထီၣ်နီၣ်ကစၢ်အ noun ဒီး adjective ခးကွဲတဖၣ်ကမၤစၢၤနီၤဒီးန့ၣ် မ့တမ့ၢ် ကွဲဖိတဖၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ညါနီၣ်ပၢၢ် အလုၢ်လၢဘၣ်ဃးဒီးန့ၣ်ပုၤတၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ဒီးအိၣ်ထီၣ် noun cards အခါ, ကွဲထံဆိမိၣ်တၢ်ပၣ်ဃုာ်အရ့ၣ်ဒိၣ်တနီၤနီၤဒ်အ မ့ၢ်ပုၤကူပုၤကညီ, တၢ်လိာ်တၢ်ကျဲ, မ့တမ့ၢ် တၢ်တမံလၢလၢအဘၣ်ထွဲဒီးန့ၣ်ပုၤတၢ်အဂ့ၢ်တက့ၢ်. ဆိမိၣ်တၢ်လိာ်ဖဲန့ၣ်ပုၤလၢန သးစဲလဲၤဟးဝဲဒၣ် (အဒိ, တၢ်အိၣ်ကျဲ, ဖိကရၢၢ်, ကျဲရိဖျိၣ်ဒါး, ဒီးတၢ်ကွဲကိတၢ်ဂီၤမူ) မ့တမ့ၢ် တၢ်လိာ်တနီၤနီၤလၢနအဲၣ်ဒီးလဲၤ ဟးဆူညါန့ၣ်တက့ၢ်. Word Match မ့ၢ်တၢ်မၤမ့ၢ်သးလီၤလီၤဆိဆိဖဲလၢန့ၣ်ဘျးစဲဝဲဒီးနီၣ်ကစၢ်တၢ်အိၣ်မူအခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဒ် သိးအံၤန့ၣ်ကမၤစၢၤဝဲဒၣ်ပုၤလိာ်ကွဲဖိတဖၣ်အတၢ်ဘျးစဲဝဲဒၣ်မၤဂ့ၢ်အနီၣ်ကစၢ်လံာ်ဖျားအိပညီတဖၣ်, လၢတၢ်ဟံဝဲဒၣ်အမ့ၢ်တၢ်ကဲဘျး လၢတၢ်မၤလိန့ၣ်လံာ်ဖျား (Townsend, 2009) န့ၣ်လီၤ.

ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဘျးစဲလိာ်သးတဖၣ်

အိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်သးလၢပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးတၢ်မၤသကိးတဖၣ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲဒၣ်ကျိၣ်ခံကျိၣ်တကျိၣ်အဝီၢ်ဩ တၢ်လဲၤထီၣ် လဲၤထီ (Kim, 2008) အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံလၢပုၤမၤလိအဲကလံးကျိၣ်ဖိတဖၣ်ကဘၣ်မၤသကိးတၢ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိး ဘၣ်ဃးဝီၢ်ဩအဂ့ၢ်ဒီးမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဟံဖျါထီၣ်လံာ်ဖျားတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးတွဲဝဲဒၣ်တၢ်လိာ်ကွဲဒ်အမ့ၢ် Word Match

ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ပုၤလိာ်ကွဲဖိတဖၣ်လၢအကမၤသကိးဝဲဖဲတၢ်ကတိၤဂ့ၢ်လိာ်အပူၤဘၣ်ဃးဒီးလံာ်ဖျားလၢအဝဲသ့ၣ်ဃုထၢ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲပုၤလိာ်ကွဲဖိဆုၢ်န့ၣ်ဟံဖျါတၢ်ဒုးတွဲ ဝဲဒၣ် noun-ဒီး-adjective အစုၣ်တဖၣ်အခါ, ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢပုၤလိာ်ကွဲဖိကမၤ လိမၤဘၣ်က့ၤတၢ်ဃုထၢလၢအမၤဝဲအဂီၢ်တမံးနံးတက့ၢ်. သံကွဲပုၤလိာ်ကွဲဖိလၢအကတဲဒုးနီၣ်ပၢၢ်ဝဲလၢဘၣ်မၤန့ၣ် adjective card လၢတၢ်ဟံဖျါထီၣ်ဝဲတဖၣ်ဖိးမံလိာ်သးဒီး noun အဂ့ၢ်တက့ၢ်. ခိဖျိတၢ်တၢ်ပိၣ်တဲသကိးအံၤအဖီခိၣ်, ပုၤလိာ်ကွဲဖိတဖၣ် ကနၢ်ပၢၢ်ဂ့ၢ်အါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်စူးကါဟံပနီၣ်လံာ်ဖျားအတကျိၣ်အဂ့ၢ်- ဖဲအကြးဝဲဘၣ်ဝဲလၢတၢ်ကစူးကါဝဲဒီးဖဲတၢ်တကြးစူးကါအ ခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤအိၣ်ထီၣ်ဝီၢ်ဩခဲအံၤခဲအံၤဖျါလီၤကံၤတၢ်မၤလၢအလီၤကၢၣ်လီၤကျဲၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ,
တၢ်စူးကၢၤတၢ်လိာ်ကွဲၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤလိ
လံာ်ဖျါၣ်အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်ဖဲဟံၣ်ဒီးဖဲတီၤဒၢးတၢ်မၤလိအပူၤဒ်တၢ်မၤဖျါဆံၣ်ဂ့ၤထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လိအသိး
န့ၣ်ဒုးအိၣ် ထီၣ်တၢ်မၤကျိၤကျဲၤလၢအမ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.
တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်လိာ်ကွဲၣ်သကိးတၢ်လိာ်ကွဲၣ်တပူၤဃီဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လဲၤခီဖျိ
လၢအကဲထီၣ်တၢ်သ့ၣ်နီၣ်ဒီးလၢပဲၤဒီးအခီပညီန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ဒီးသန့ၤတဖၣ်

Brandes, D. R., & McMaster, K. L. (2017). A review of morphological analysis strategies on vocabulary outcomes with ELLs. *Insights Into Learning Disabilities*, 14(1), 53–72. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1165732.pdf>

Carrell, P. L., & Eisterhold, J. C. (1983). Schema theory and ESL reading pedagogy. *TESOL Quarterly*, 17, 553–573. <https://doi.org/10.2307/3586613>

Davidson, S. J. (2014). *Morphological analysis training for English language learners with reading difficulties* [Doctoral dissertation, University of California Riverside]. ProQuest Dissertations Publishing. <https://escholarship.org/uc/item/70c919st>

Kim, Y. (2008). The contribution of collaborative and individual tasks to the acquisition of L2 vocabulary. *The Modern Language Journal*, 92(1), 114–130. <http://www.jstor.org/stable/25172996>

Townsend, D. (2009). Building academic vocabulary in after-school settings: Games for growth with middle school English-language learners. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 53, 242–251. <https://doi.org/10.1598/JAAL.53.3.5>